

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Муассисай давлатии таълимии

“Донишгоҳи давлатии Данғара”

н.и.т., д.и.п. Шохиён Н.Н.

Саромӯзгори с. 2021

ХУЛОСАИ

чаласаи васеъи муштараки кафедраи забон ва адабиёти тоҷики
Муассисай давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Данғара” ва
кафедраи адабиёти тоҷики Муассисай давлатии таълимии “Донишгоҳи
давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав”

ба диссертатсияи Абдулмансонзода Муҳаммадсиддик Абдуҷаббор дар
мавзӯи «Таҳқиқи масоили мавзӯй, поэтий, бадеъ ва сабкии ғазалиёти
Саъдӣ», ки барои дарёфти унвони илмӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.08. –
Назарияи адабиёт. Матншиносӣ пешниҳод гардидааст.

Бинобар норасоии потенсиали илмӣ дар Муассисай давлатии
таълимии “Донишгоҳи давлатии Данғара” ҷиҳати экспертизаи
диссертатсияи мазкур ва тадбиқи хучҷатҳои меъёрии КОА-и назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон кафедра мутахассиони соҳавиро аз
Муассисай давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи
Носири Хусрав” даъват намуд.

Диссертатсия дар кафедраи забон ва адабиёти тоҷики Муассисай
давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Данғара» анҷом дода
шудааст.

Муаллифи диссертатсия саромӯзгори кафедраи забон ва адабиёти
тоҷики Донишгоҳи давлатии Данғара мебошад.

Мавсуф соли 2015 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи
ихтисоси забони ва адабиёти тоҷик бо касби филология-муаллим ҳатм
намудааст.

Давоми солҳои 2016-2020 дар шуъбаи аспирантураи назди Донишгоҳи давлатии Данғара ба ҳайси унвонҷӯ аз рӯи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои мамолики хориҷӣ (адабиёти тоҷик) таҳсил намудааст.

Роҳбари илмии унвонҷӯ доктори илмҳои филология, профессор Сайдҷаъфаров Озод Шоҳвалиевич мебошад.

Мавзӯи диссертатсияи Абдулмансонзода Муҳаммадсиддик Абдуҷаббор дар ҷаласаи Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии Данғара аз 30.10.2016, суратмаҷлиси №5 тасдиқ гардидааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ (забони хориҷӣ – бо баҳои «хуб», аз 19.03.2018; таъриҳ ва фалсафаи илм – бо баҳои «аъло», аз 19.06.2018) аз тарафи Донишгоҳи давлатии Данғара дода шудааст.

Аз баррасии диссертатсия чунин натиҷагирий карда шуд:

Диссертатсия ба таҳқиқи афкори назарӣ-адабӣ ва интиқодии ғазалиёти Саъдии Шерозӣ бахшида шудааст. Таълифи ғазалиёти шоир ба охир асри XII ва аввали асри XIII рост омада, аз назари мавзӯъ ва муҳтаво, соҳтори зоҳирӣ ва ботинӣ, масоили ғоявию мавзӯӣ, санъатҳои лафзиву маънавии бадеӣ, арӯз, қофия, сабки эҷод, накди адабӣ ва амсоли инҳо ҷолиб ва шоистаи таҳқиқ мебошанд.

Аз баррасии рисолаи унвонҷӯ таҳти унвони «Таҳқиқи масоили мавзӯӣ, поэтикӣ, бадеӣ ва сабкии ғазалиёти Саъдӣ» возех мегардад, ки муаллифи ҷавон масоили дастнохӯрдаи ғазалиёти Саъдиро, ки моҳиятан арзиши баланди илмию таълимӣ доранд, ба риштаи таҳқиқ қашидааст. Дар рисоала пажӯҳишу таҳқиқи ғазалиёти Шайх Саъдии Шерозӣ аз диди науву муосир сурат гирифта, метавон онро саҳифаи тозае дар бахши назарияи адабиётшиносии тоҷик ба қалам дод.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб (иборат аз 11 фасл), хулоса ва феҳрасти манобеи истифодашуда иборат мебошад.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқик дар рисола омӯзиши мавзӯъҳои марказӣ, пажӯҳиши воситаҳои тасвири бадеӣ, хусусиёти умдаи ғазалиёти шоир, ҳамчунин, таҳлил ва баррасии вижагиҳои ғоявию мундариҷавӣ, сабкӣ ва поэтикӣ-бадеии ғазалиёти Саъдии Шерозӣ ба хисоб меравад. Муаллиф кушидааст, ки ба матолибу сарчашмаҳои илмию адабӣ муроҷиат намуда, аз тариқи онҳо ба баррасии мавзӯъҳои меҳварӣ, сабку тарзи баён, поэтика ва ороҷаҳои бадеӣ-эстетикии ғазалиёти шоир саъӣ намояд.

Объекти таҳқиқот ғазалиёти Саъдии Шерозӣ иборат бар мабнои куллиёти шоир ба хисоб мераванд. Ҳамчунин, бо тақозои таҳқик миёни афкори Саъдӣ ва шоирони ҳамасри дар самти эҷоди ғазал таҳлили қиёсӣ сурат гирифтааст.

Дар рисолаи диссертационӣ ба сифати мавзӯи таҳқиқот фаъолияти ғазалиётсароии Саъдии Шерозӣ қарор гирифтааст.

Масъалаҳои таҳқиқот. Дар диссертатсия ҳалли масоили зерин меҳвари таҳқиқотро дар бар мегиранд:

- муайян кардани нақши Саъдӣ дар ташаккул ва таҳаввули ғазал;
- таҳқики мазмун ва мундариҷаи ғоявии ғазалиёти Саъдӣ;
- муайян кардани сабки ғазалсароии Саъдӣ;
- баррасии услуг ва забони ғазалсароии Саъдӣ;
- таҳқики масоили бадеии ғазалиёти Саъдӣ;
- муайян кардани масоили поэтикаи ғазалиёти Саъдӣ.

Усулҳои таҳқиқот. Диссертатсия дар заминаи усулҳои муқоисавию таърихӣ, татбиқӣ, қиёсӣ-тавсифӣ, оморӣ ва дигар равишҳои адабиётшиносии муосири тоҷик, ки дар осорашон усулдонон бар онҳо ишора кардаанд, таълиф гардидааст.

Бо дарназардошти фарогирии масоили матраҳшуда таҳқики афкори назарӣ ва адабии Шайх Саъдӣ аз муҳимтарин ҳадафҳои рисола маҳсуб мешавад. Мундариҷаи диссертатсия ба талаботи таҳқиқоти

соҳавӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.08. – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ комилан мувофиқат мекунад.

Ҳангоми таълифи диссертатсия муҳаккики чавон, пеш аз ҳама, нусхаҳои мавҷудаи ғазалиёти Саъдиро ба сифати сарчашмаи таҳқиқ қарор додааст. Инчунин дар ҷараёни кор аз тазкираву ҷунгҳо, фарҳангномаҳо, девони ашъори шоирони гуногун ва осори илмию назарии муҳакқикони ватанию бурунмарзӣ, ки ба мавзӯи таҳқиқ даҳл доранд, васеъ истифода шудааст. Ҳамчунин манбаъ ва маъҳазҳои таърихии ба мавзӯи рисола рабтдошта ба сифати сарчашмаҳои ёриасон мавриди истифода қарор гирифта, дар бахши «Фехрасти манобеи истифодашуда» зикр шудаанд.

Навгонҳои илмии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст дар рисола хусусиятҳои асосии ғоявию мавзӯй, масоили аввалдараҷаи сабкӣ, забонӣ, поэтикӣ ва бадеии ғазалиёти Саъдии Шерозӣ мавриди таҳқиқи илмӣ қарор гирифтаанд. Қайд кардан бамаврид аст, ки то ҳанӯз дар назарияи адабиётшиносии тоҷик ғазалиёти Саъдӣ ва пахлӯҳои гуногуни он аз ҷониби муҳакқикони ватаний мавриди таҳқиқ алоҳидаи монографӣ қарор дода нашудааст. Дар таҳқиқот бори нахуст оид ба мавзӯъҳои асосӣ ва марказии ғазалиёти шоир, вижагии корбурди анвои санъатҳои бадеӣ, соҳтори зоҳирию ботинӣ, поэтикаи ғазалиёти Саъдӣ, хусусиятҳои услубиву сабкӣ, аз ҷумла вижагии корбурди вожагону ибораҳо, таркибу ибораҳои ҳалкӣ, тарзи корбурди танокӯзи фикрӣ, қалимабозӣ ва мӯҷазбаёниву муҳтасаргӯйӣ андешаҳои тоза баён шудааст. Масоили мавриди таҳқиқ дар бобҳои рисола дар ҳуд навғонӣ дошта, қаблан аз ҷониби муҳакқикон маҳалли назар воқеъ нагирифтаанд.

Аҳамияти амалӣ ва назариявии таҳқиқот дар он зоҳир мешавад, ки натиҷаҳои бадастовардаи муаллифи диссертатсияро дар таҳқиқу баррасии масоили гуногуни адабиётшиносӣ, аз ҷумла таърихи адабиёти асри XIII, ба вижа бахшҳои марбут бар анвои адабӣ ва соҳторшиносии

жанрҳо, назарияи адабиётшиносӣ, накди адабӣ метавон мавриди истифода қарор дод.

Инчунин натиҷаҳои таҳқиқоти диссертационӣ барои муҳаққиконе, ки ба таълифи китобҳои дарсӣ оид ба таърихи адабиёт, назарияи адабиётшиносӣ, накди адабӣ, сабкшиносӣ, матншиносӣ, арӯзу қофия ва амсоли инҳо сарукор доранд, метавонад матолиби тозаи назарӣ дихад.

Мазмуни асосии диссертатсия дар 5 мақолаи муаллиф, ки дар маҷаллаҳои бонуфузи илмии тавсиянамудаи Комиссияи олии атtestатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидаанд, дарҷ ёфтааст. Чунончи:

1. Абдулманионзода, М.А. Ғазалиёти Саъдӣ ва анвоъи онҳо аз нигоҳи мазмуну мундариҷа / М. Абдулманионзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – 2018. – №8. – С. 121-126.
2. Абдулманионзода, М.А. Таҳаввули ғазалсарой то Саъдӣ ва дар замони Саъдӣ / М. Абдулманионзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – 2019. – №1. – 271-276.
3. Абдулманионзода, М.А. Ваҳдати мавзӯъ дар ғазали Саъдӣ / М. Абдулманионзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – 2020. – №7. – С. 234-240.
4. Абдулманионзода, М.А. Ташбеҳ ва тарзи адои он дар ғазалиёти Саъдӣ / М. Абдулманионзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – 2020. – №9. – С. 251-260.
5. Абдулманионзода, М.А. Фаҳрия – ҳамчун воситаи тафохур аз ҳунари шоирий ва худогоҳии эҷодӣ дар ғазалиёти Саъдии Шерозӣ Саъдӣ / М. Абдулманионзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – 2021– №3. – С. 221-226.

6. Абдулманонзода, М.А. Саъдӣ ва интихоби авзон дар ғазал / М. Абдулманонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ. Бахши илмҳои филологӣ. –2021– №4. – С. 195-203.

Муаллиф, инчунин оид ба баъзе паҳлуҳои мавзӯи мазкур дар ҳамоиш ва конференсияҳои илмии ҷумҳурияйӣ тайи солҳои 2018-2021 бо гузоришиҳои илмӣ баромад намудааст, ки ин гузоришиҳо ба сурати маколаҳои алоҳида мунташир шудаанд.

Ҳангоми баррасии диссертатсияи унвонҷӯ аз рӯйи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ ба ду ҷанбаи он ҳамчун норасоӣ ишора шуд, ки яке ба мукаммалтар намудани дараҷаи омӯзиши мавзӯъ ва дигаре ба ҷо доштани ғалатҳои имлоиву китобатӣ ва техниқӣ даҳл доштанд. Бо дарназардошти эътирофи ин норасоиҳо ва бартараф намудани онҳо аз ҷониби муаллифи диссертатсия ҷаласаи муштараки кафедраи забон ва адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Данғара” ва кафедраи адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Boxtar ба nomi Nosiri Husrov” диссертатсияи мазкурро аз ҷиҳати асолат ва муҳтаво чун кори илмии мукаммал ва анҷомёфта эътироф менамояд.

Дар маҷмӯъ диссертатсияи Абдулманонзода Муҳаммадсиддик Абдуҷаббор дар мавзӯи «Таҳқиқи масоили мавзӯй, поэтикӣ, бадеӣ ва сабкии ғазалиёти Саъдӣ» ба ихтисоси 10.01.08. – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ мувофиқати комил дорад.

Диссертатсияи Абдулманонзода Муҳаммадсиддик Абдуҷаббор дар мавзӯи «Таҳқиқи масоили мавзӯй, поэтикӣ, бадеӣ ва сабкии ғазалиёти Саъдӣ» барои дарёфти дараҷаи номзади илм аз рӯйи ихтисоси 10.01.08. – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ тавсия дода, мешаад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи муштараки кафедраи забон ва адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Данғара” ва кафедраи адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии

“Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав” (*суратмаҷлиси №3, аз 2-юми октябри соли 2021*) қабул шудааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: 15 нафар докторон ва номзадони илм. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор – 15 нафар», «муқобил – нест», «бетараф – нест».

Раиси маҷлис, н.и.ф., дотсент,
мудири кафедраи забон ва адабиёти
тоҷики Муассисаи давлатии таълимии
“Донишгоҳи давлатии Данғара”:

Қодиров Д.С.

Мудири кафедраи адабиёти тоҷики
Муассисаи давлатии таълимии
“Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи
Носири Хусрав”, н.и.ф., дотсент:

Аҳмадов С.

Котиби илмӣ, номзади илмҳои филология:

Пирхонова К.

*Имзои Д.С. Қодиров, С. Аҳмадов ва К. Пирхоноваро
тасдиқ менамоям:*

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои маҳсуси
Муассисаи давлатии таълимии
“Донишгоҳи давлатии Данғара”

Ҷабборӣ Н.Ч.